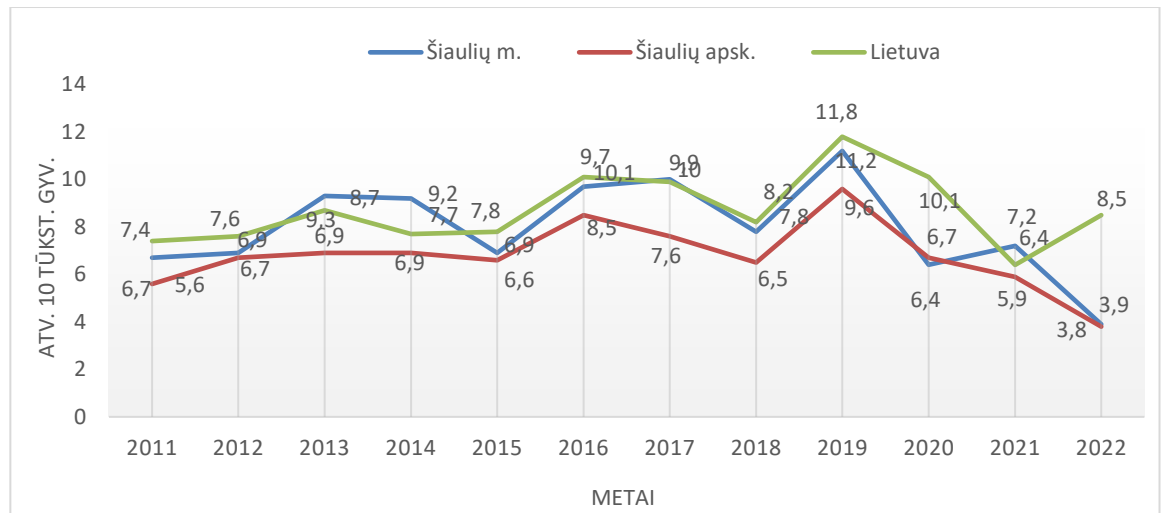

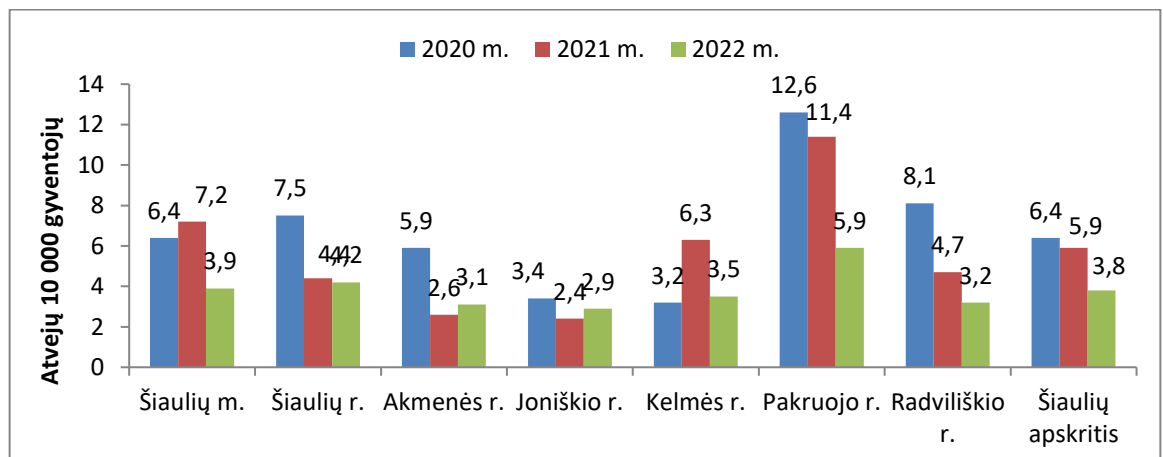
SERGAMUMO ERKIŲ PLATINAMOMIS LIGOMIS ANALIZĖ ŠIAULIŲ APSKRITYJE, 2022 M.

2022 m. bendroje erkių platinamų ligų struktūroje dominavo Laimo liga (82,6 proc.). Susirgusiųjų erkiniu encefalitu procentinė dalis padidėjo nuo 10,5 proc. iki 17,4 proc. 2022 m. užregistruota 100 Laimo ligos (toliau – LL) ir 21 erkinio encefalito (toliau – EE) atvejais. Tuo tarpu 2021 m. užregistruota 153 Laimo ligos ir 18 erkinio encefalito atvejų. 2022 m. Šiaulių apskrities sergamumo Laimo liga rodiklis sumažėjo nuo 5,9 iki 3,8 atv. 10 tūkst. gyv. (1 pav.).

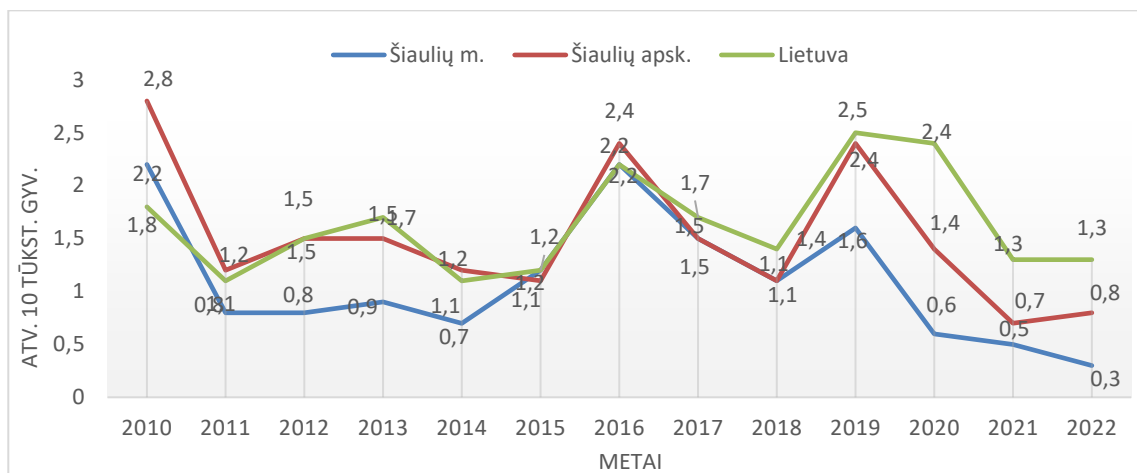
1 pav. Sergamumo Laimo liga dinamika Šiaulių apskrityje 2011-2022 m.

Sergamumo Laimo liga rodikliai sumažėjo visose Šiaulių apskrities administracinėse teritorijose, išskyrus Akmenės ir Joniškio rajonus. Didžiausias sergamumo Laimo liga rodiklis, viršijantis bendrą Šiaulių apskrities rodiklį, išlieka Pakruojo rajone, mažiausias – Joniškio rajone (2 pav.).

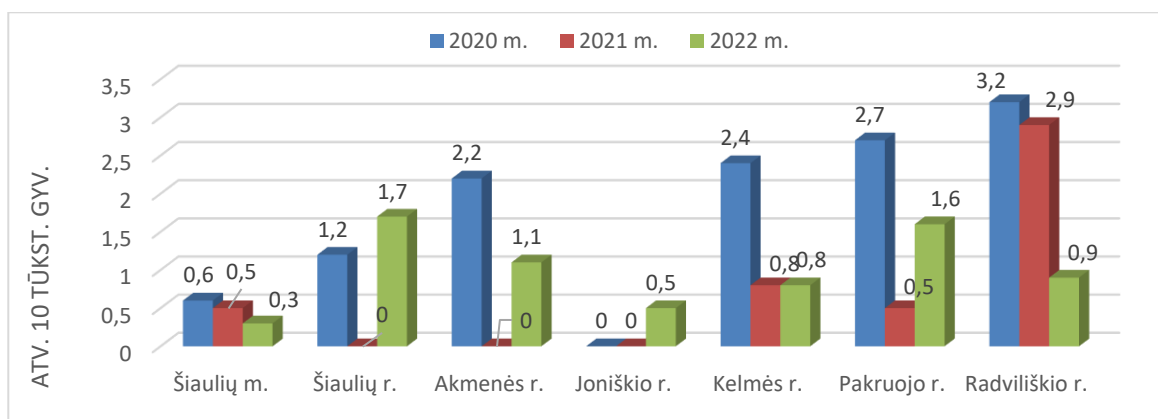
2 pav. Sergamumas Laimo liga 2020-2022 m. Šiaulių administracinėse teritorijose.

Šiaulių apskrities sergamumo erkiniu encefalitu rodiklis padidėjo nuo 0,7 iki 0,8 atv. 10 tūkst. gyv. (3 pav.). Sergamumo erkiniu encefalitu rodikliai padidėjo visose Šiaulių administracinėse teritorijose, išskyrus Šiaulių miestą, Šiaulių ir Radviliškio rajonus.

3 pav. Sergamumo erkiniu encefalitu dinamika Šiaulių apskrityje 2010-2022 m.

Sergamumas erkiniu encefalitu, lyginant Šiaulių apskrities administracines teritorijas, netolygus. Didžiausi sergamumo erkiniu encefalitu rodikliai, viršijantys Lietuvos sergamumo erkiniu encefalitu rodiklį, užregistruoti Šiaulių ir Pakruojo rajonuose (4 atv.).

4 pav. Sergamumas erkiniu encefalitu 2020-2022 m. Šiaulių administracinėse teritorijose.

Erkių platinamomis ligomis daugiau sirgo vyrai nei moterys (Laimo liga – atitinkamai 51 proc. ir 49 proc., erkiniu encefalitu – atitinkamai 52,4 proc. ir 47,6 proc.).

Vaikų iki 18 metų amžiaus lyginamasis svoris tarp visų susirgusių Laimo liga padidėjo nuo 13 proc. iki 14 proc. 0–3 m. amžiaus grupėje registruoti du Laimo ligos atvejai, o vyriausias susirgęs Laimo liga buvo 85 m. amžiaus Šiaulių miesto gyventojas. Didžiąją dalį visų susirgusiųjų Laimo liga sudarė 35-74 m. amžiaus asmenys (1 lentelė).

1 lentelė. Susirgimų Laimo liga skaičius pagal gyventojų amžiaus grupes Šiaulių apskrityje.

Amžiaus grupė	2018 m.		2019 m.		2020 m.		2021 m.		2022 m.	
	Abs. sk.	Proc.	Abs. sk.	Proc.	Abs. sk.	Proc.	Abs. sk.	Proc.	Abs. sk.	Proc.
0–3 m.	1	0,6	3	1,2	0	0	1	0,7	2	2
4–6 m.	3	1,7	2	0,8	5	2,9	3	1,9	5	5
7–9 m.	3	1,7	4	1,6	3	1,7	3	1,9	3	3
10–14 m.	4	2,3	5	2	4	2,3	7	4,6	2	2
15–17 m.	4	2,3	3	1,2	6	3,5	6	3,9	2	2
18–24 m.	13	7,6	18	7,2	9	5,2	11	7,2	15	15
25–34 m.	17	9,9	24	9,6	16	9,2	11	7,2	11	11

35–44 m.	16	9,3	25	10	12	6,9	20	13,1	10	10
45–54 m.	28	16,4	51	20,4	28	16,2	23	15	15	15
55–64 m.	36	20,9	56	22,4	51	29,5	33	21,6	12	12
65–74 m.	31	18	37	14,8	25	14,5	29	19	14	14
75–84 m.	15	8,7	20	8	13	7,5	4	2,6	8	8
85 m. >	1	0,6	2	0,8	1	0,6	2	1,3	1	1
IŠ VISO	172	100	250	100	173	100	153	100	100	100

57,1 proc. visų susirgusiųjų erkinio encefalitu sudarė 35-74 m. amžiaus asmenys. 2022 m. erkinio encefalitu sirgo 3 vaikai (2 lentelė).

2 lentelė. Susirgimų erkinio encefalitu skaičius pagal gyventojų amžiaus grupes Šiaulių apskrityje.

Amžiaus grupė	2018 m.		2019 m.		2020 m.		2021 m.		2022 m.	
	Abs. sk.	Proc.	Abs. sk.	Proc.	Abs. sk.	Proc.	Abs. sk.	Proc.	Abs. sk.	Proc.
0–3 m.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4–6 m.	0	0	1	1,6	1	2,7	0	0	0	0
7–9 m.	1	3,3	0	0	2	5,4	0	0	2	9,5
10–14 m.	1	3,3	0	0	2	5,4	0	0	1	4,8
15–17 m.	1	3,3	1	1,6	2	5,4	0	0	0	0
18–24 m.	0	0	4	6,3	3	8,1	1	5,6	1	4,8
25–34 m.	3	10	4	6,3	2	5,4	2	11,1	2	9,5
35–44 m.	2	6,8	12	19	2	5,4	1	5,6	3	14,3
45–54 m.	6	20	16	25,4	10	27,1	2	11,1	4	19,0
55–64 m.	9	30	12	19	9	24,3	8	44,4	0	0
65–74 m.	4	13,3	8	12,8	3	8,1	3	16,6	5	23,8
75–84 m.	3	10	3	4,8	1	2,7	1	5,6	2	9,5
85 m. >	0	0	2	3,2	0	0	0	0	1	4,8
IŠ VISO	30	100	63	100	37	100	18	100	21	100

90,5 proc. visų erkinio encefalito atvejų, registruotų 2022 m., buvo hospitalizuoti stacionarines paslaugas teikiančiose asmens sveikatos priežiūros įstaigose. 96 proc. susirgusiesiems Laimo liga buvo taikomas ambulatorinis gydymas.

Didesnė dalis Šiaulių apskrities gyventojų nurodė, kad erkinio encefalitu ir Laimo liga galimai užsikrėtė savo gyvenamojoje teritorijoje. Ne maža dalis gyventojų teigė užsikrėtę miške. 28 proc. susirgusiųjų erkinio encefalitu ir 23 proc. susirgusiųjų Laimo liga, galimų užsikrėtimo aplinkybių neįvardijo. Išsamesni duomenys apie susirgusių Laimo liga ir erkinio encefalitu Šiaulių apskrities gyventojų tikėtinas užsikrėtimo vietas pateikti 3 ir 4 lentelėse.

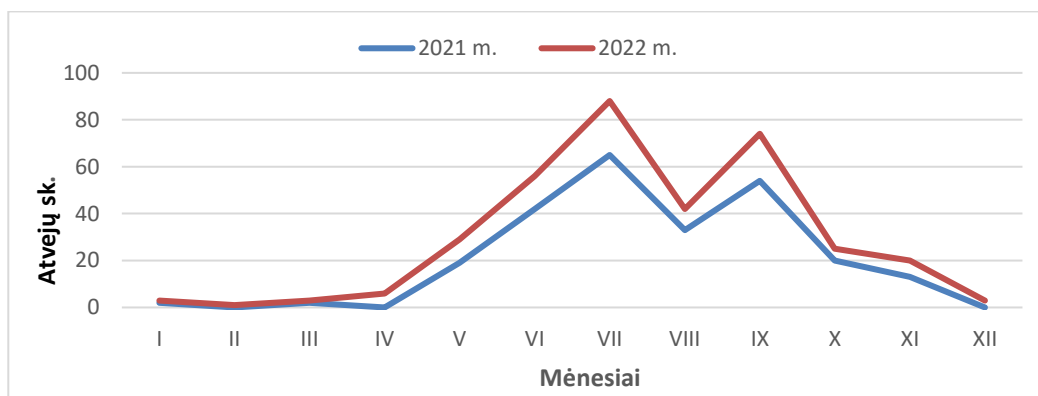
3 lentelė. Sergamumas Laimo liga pagal užsikrėtimo vietą Šiaulių apskrityje 2020–2022 m.

Užsikrėtimo vieta	2020 m.		2021 m.		2022 m.	
	Atv. sk.	Proc.	Atv. sk.	Proc.	Atv. sk.	Proc.
Gamtoje	33	19,1	40	26,1	8	8
Miške	49	28,4	47	30,7	22	22
Parke, poilsiavietėje	28	16,2	19	12,5	11	11
Gyvenamojoje aplinkoje	39	22,5	29	18,9	34	34
Kitoje šalyje	7	4,0	5	3,3	2	2
Nežinoma	17	9,8	13	8,5	23	23
Iš viso	173	100	153	100	100	100

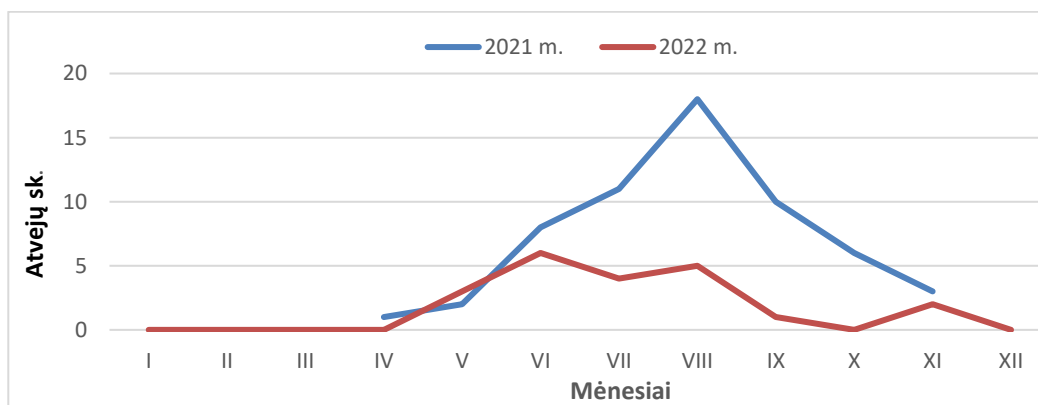
4 lentelė. Sergamumas erkinio encefalitu pagal užsikrėtimo vietą Šiaulių apskrityje 2020–2022 m.

Užsikrėtimo vieta	2020 m.		2021 m.		2022 m.	
	Atv. sk.	Proc.	Atv. sk.	Proc.	Atv. sk.	Proc.
Gamtoje	9	24,3	0	0	3	14,3
Miške	15	40,5	7	38,9	4	19
Parke, poilsiavietėje	2	5,4	3	16,7	3	14,3
Gyvenamojoje aplinkoje	5	13,5	6	33,3	5	23,8
Kitoje šalyje	2	5,4	0	0	0	0
Nežinoma	4	10,8	1	11,1	6	28
Iš viso	37	100	18	100	21	100

Erkių platinamoms ligoms būdingas sezoniškumas (5, 6 pav.). Laimo liga sergama ištisus metus, sausio-vasario mėn. dažniausiai registruojami uždelsti, pavėluotai diagnozuoti Laimo ligos atvejai, susiję su užsikrėtimu erkių aktyvumo sezono metu. Didžiausias sergamumas Laimo liga registruojamas birželio ir rugpjūčio mėnesiais. Sergamumo erkinio encefalitu pikas registruojamas rugpjūčio mėnesį.

5 pav. Laimo ligos atvejų pasiskirstymas mėnesiais 2021-2022 m.

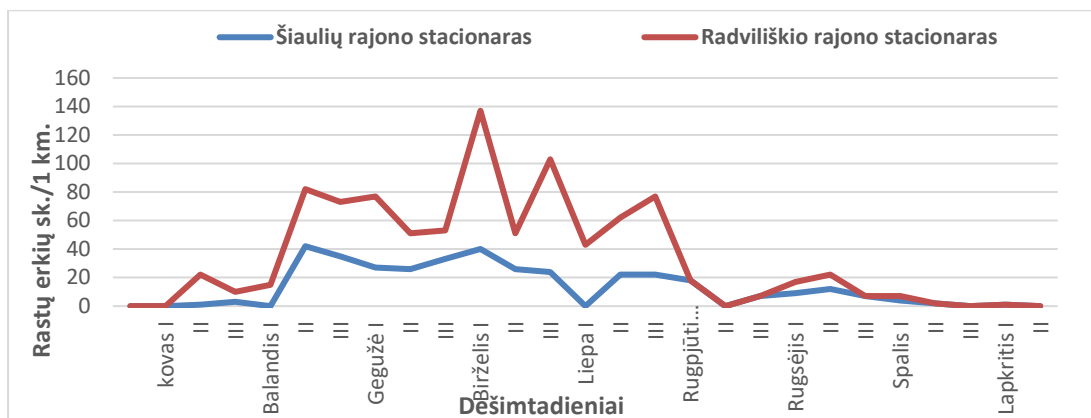

6 pav. Erkinio encefalito atvejų pasiskirstymas mėnesiais 2021-2022 m.

Iksodinių erkių gausa ir aktyvumo trukmė Šiaulių apskrityje

Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Šiaulių departamentas iksodinių erkių aktyvumo ir gausos stebėjimus vykdo dviejuose nuolatinuose stacionaruose: Luponių (Lukšių girininkija, Šiaulių raj.) ir Linkaičių (Radviliškio girininkija, Radviliškio raj.) miškuose. Erkių stebėseną kasmet vykdoma kovo – lapkričio mėnesiais kas 10 dienų, įvertinant erkių gausą erkių stebėjimo stacionaruose. Didžiausia erkių gausa viename kilometre kasmet nustatoma Radviliškio rajono Linkaičių miške.

2022 m. atlikti 39 iksodinių erkių gausos stebėjimai: 21 Šiaulių rajono stacionare ir 18 Radviliškio rajono stacionare. Abiejuose stacionaruose stebėjimai pradėti vykdyti nuo kovo mėnesio. Erkių gausumo maksimumas stebėjimo stacionare registruotas 2022 m. birželio mėn. pirmąjį ir antrąjį dešimtadieniais (1 kilometro maršrute Šiaulių rajone aptiktos 42 erkės, Radviliškio rajone – 70 erkių (3 pav.).

3 pav. Erkių aktyvumo sezonas Šiaulių ir Radviliškio rajonų stacionaruose 2022 m.

Šiaulių rajono nuolatiname stacionare (Luponių miškas) metinis erkių aktyvumo sezonas truko nuo 2022 m. kovo 16 d. iki 2022 m. lapkričio 3 d., Radviliškio rajono nuolatiname stacionare (Linkaičių miškas) – nuo 2022 m. kovo 24 d. iki 2022 m. spalio 10 d. (1 lentelė).

1 lentelė. Nuolatinė iksodinių erkių gausos stebėsena 2022 m.

Eil. Nr.	Nuolatinis stacionaras	Pirmosios erkės maršrute	Paskutinės erkės maršrute	Atliktų stebėjimų sk.	Ištirtų km sk.	Erkių gausumo rodiklis 1 km maršrute		Rastų erkių sk. (iš viso)
						imago	nimfos	
1.	Luponių miškas (Šiaulių raj.)	2022-03-16	2022-11-03	21	42	16,6	0,6	348
2.	Linkaičių miškas (Radviliškio raj.)	2022-03-24	2022-10-03	18	18	27,28	4,7	491

Erkinio encefalito imunoprofilaktika

2022 m. Šiaulių apskrityje iš viso įskiepyta 21 890 erkinio encefalito vakcinų dozių, skiepėjimus pradėjo (TBE1) 6 498 gyventojai, iš jų 1 349 vaikai iki 18 m. amžiaus. Tuo tarpu 2021 m. TBE1 buvo paskiepyta 11,5 proc. daugiau asmenų (5 lentelė).

5 lentelė. Paskiepytų nuo erkinio encefalito skaičius Šiaulių apskrityje 2020-2022 m.

Dozė	2020 m.		2021 m.		2022 m.	
	0-17 m.	18 m. ir vyresni	0-17 m.	18 m. ir vyresni	0-17 m.	18 m. ir vyresni
TBE1	2140	7382	2076	5269	1349	5149
TBE2	2153	6885	1739	4472	1197	4742
TBE3	1317	4191	1652	5007	1602	4242
TBE rev.	537	2471	633	2604	593	3016
Iš viso	6147	20929	6100	17352	4741	17149

PSO rekomenduoja visuotinę gyventojų vakcinaciją nuo EE tuose Europos regionuose, kuriuose sergamumas EE yra didesnis nei 0,5 atv./10 tūkst. gyventojų. Šiaulių apskrities teritorijoje sergamumas EE yra endeminis, todėl imunoprofilaktika rekomenduojama visiems Šiaulių apskrities gyventojams, nepriklausomai nuo amžiaus.

Išvados:

1. 2022 m. Šiaulių apskrityje užregistruotas 121 erkių platinamų ligų atvejis (100 Laimo ligos ir 21 erkinio encefalito atvejis), t. y., 50 mažiau susirgimų atvejų nei 2021 m. (153 Laimo ligos ir 18 erkinio encefalito atvejų). Vis tik susirgusiųjų erkiniu encefalitu procentinė dalis padidėjo nuo 10,5 proc. 2021 m. iki 17,4 proc. 2022 m.
2. Didžiausi sergamumo erkiniu encefalitu rodikliai, viršijantys Lietuvos sergamumo erkiniu encefalitu rodiklį, užregistruoti Šiaulių ir Pakruojo rajonuose. Sergamumo Laimo liga rodikliai sumažėjo visose Šiaulių apskrities administracinėse teritorijose, išskyrus Akmenės ir Joniškio rajonus.
3. Dauguma Šiaulių apskrities gyventojų galimai erkiniu encefalitu ir Laimo liga užsikrėtė būdami gyvenamojoje aplinkoje arba miške.
4. 2022 m. stebėtas didesnis iksodinių erkių aktyvumas, nors erkių aktyvumo trukmė panaši į ankstesnį sezoną.
5. Šiaulių apskrityje 2022 m., lyginant su 2021 m., pradėjusių skiepytis nuo erkinio encefalito sumažėjo 11,5 proc.

Parengė:
NVSC Šiaulių departamento
Užkrečiamųjų ligų valdymo skyriaus
vyriausioji specialistė Milda Baranauskienė